

Lucrările pentru catedrală

sub arhiepiscopul și mitropolitul MIRON ROMANUL.

Inițierea zidirei.

Sub păstoria arhiepiscopului-mitropolit Miron Romanul s'a administrat bine și corect în rând cu celelalte fonduri și fondul bisericii catedrale, și, deși la 5 ani dela începutul păstoririi acestui arhieru, adică încă în sinodul din 1880 s'au făcut inițiativa pentru zidirea unei biserici catedrale, care apoi s'a resuscitat cătră finea păstoririi lui, anume în sinodul din 1897, totuși chestiunea bisericii catedrale nu s'a tractat în merit ca chestiune de sine, ci numai în legătură cu chestiunea zidirei seminariului arhidiecezan.

Onoarea de a fi inițiat, afacerea zidirei bisericii catedrale este a membrului sinodal Parteniu Cosma, care în sesiunea sinodală a anului 1880 a prezentat următoarea propunere:

«Se îndrumează consistoriul să studieze chestiunea edificării unei biserici catedrale cu toate cele ce după ritul nostru aparțin ei, să se îngrijească după referințele locale de un teritoriu acomodat, să procure un plan detaiat de edificare cu preliminariul speselor, și încât acel preliminariu ar trece preste capitalul bisericii catedrale, să facă și un proiect de câștigarea restului speselor edificării, și toate acestea să le subștearnă proximalui sinod pentru pertractare meritorie.

În desbatere meritorică a ajuns propunerea aceasta în ședința sinodală dela 8/20 Maiu 1880. Sinodul prin concluzul Nr. 111 și-a însușit propunerea din cuvânt în cuvânt, și dela sine a mai adaos numai două cuvinte, anume cuvintele: după putință, și astfel consistoriul a fost însărcinat să aștearnă afacerea după putință proximalui sinod pentru pertractarea meritorie.

Intr'aceea chestiunea bisericeii catedrale a fost obiect de serioasă lucrare atât în consistoriu cât și în delibărările sinodului arhidiecezan nu ca chestiune de sine însă, ci în legătură cu chestiunea ridicării unui edificiu pe seama seminariului arhidiecezan.

Ani de-arândul preocupațiunea consistoriului și a sinodului arhidiecezan a fost: să afle locul cel mai potrivit, forma cea mai potrivită pentru a ridica trei edificii monumentale: seminariul, biserica catedrală și reședința arhiepiscopescă.

În actele cu zidirea seminariului aflăm material prețios și pentru biserica catedrală, de aceea ne vom ocupa mai pe larg aici și cu chestiunea zidirii seminariului.

Dela prima sa ivire chestiunea bisericeii catedrale se arată în cercul de vederi al răposatului mitropolit Miron. Dela el a emanat ideia, că biserica catedrală trebuie să se zidească în legătură cu zidirea seminariului și cu a reședinței arhiepiscopesci, și zidirea să se facă pe teren liber, unde să poată fi așezate toate trei aceste edificii monumentale.

În legătură cu chestiunea seminariului cea a bisericeii catedrale se ivește înainte cu un pătrar de veac, anume în sinodul arhidiecezan din anul 1882.

Biserica catedrală în legătură cu seminariul.

Alegerea terenului de zidire.

În actele sinodului arhidiecezan anume la concluzul Nr. 48 aflăm chestiunea cu edificarea seminariului.

Consistoriul arhidiecezan prin raportul său din 3 Aprilie 1882 Nr. 1190, prezintă sinodului un proiect, în care cere, ca actualul edificiu seminarial să capete o fațadă nouă spre stradă în scopul de a se prevedea cu inscripțiune și emblema corespunzătoare întru eternizarea memoriei fecicitului arhiepiscop și mitropolit Andreiu; se mai cere apoi, ca în actualul edificiu seminarial să se clădească o sală mare pentru festivități bisericești-scolare, și pe partea dreaptă a seminariului să se supraedifice un tract pentru armonia întregului edificiu și pentru profitarea ieftină a mai multor încăperi.

Asupra acestui raport comisiunea organizatoare vine cu propunere în ședința sinodală dela 8/20 Aprilie 1882.

Raportor al comisiunei este deputatul Demetriu Comșa, care în numele comisiunei face următoarea propunere:

«Sinodul constată și recunoaște trebuința urgentă a unui edificiu seminarial care să întrunească condițiile mai ales igienice, cum și a unei sale mari, fie ca să se lărgască și adapteze seminariul de astăzi, fie ca să se clădească un nou edificiu

potrivit cu împrejurările locale și materiale, și răspunzând dorinței de a putea avea în apropiere intenționată biserică catedrală și rezidența arhiepiscopescă; dreptaceea consistoriul arhidiecezan este însărcinat a studia chestiunea edificării și modalitatea acoperirii speselor din toate punctele de vedere și cu deamăruntul, așternând la proxima sesiune sinodală un raport detaiat. *Indeosebi se îndrumă consistoriul, ca să aducă planul clădirii seminariului în combinațiune cu intenționata clădire a bisericei catedrale și rezidenței arhiepiscopesti, și să aștearnă două planuri însoțite de preliminariile de spese, unul asupra lărgirii și adaptării edificiului seminarial de astăzi, altul asupra clădirii din nou a unui seminariu, care să întrunească toate condițiunile dorite».*

Aici vine deci mai întâiu exprimată în sinodul arhidiecezan dorința de a se aduce planul clădirii noului seminariu în combinațiune cu intenționata clădire a bisericei catedrale.

În sesiunea sinodală din anul următor 1883 se prezintă raportul consistorial din 21 Aprilie 1883 Nr. 1688, cu care se înaintează părerea, de a se zidi seminarium pe locul de azi, luându-se lângă edificiul actual și casele Nr. 26 și 28. Edificarea s'ar urcă la suma de 86,000 floreni, care ar fi de a se depură în 5 rate anuale câte de 17,000 floreni.

Tot atunci se prezintă și un plan al arhitectului F. Szalay, care proiectă un edificiu nou pe teren liber, cu suma de 125,000 fl.

La raportul acesta vine comisiunea organizatoare cu propunerile sale la concluzul Nr. 150 din 1883.

Comisiunea prezintă două păreri, una a majorității, una a minorității.

Părerea majorității e următoarea:

«Considerând trebuința imperativă și grabnică a unui edificiu seminarial, care să întrunească toate condițiunile igienice, pedagogice, estetice și locale, și care să fie vrednic de Marele întemeietoriu al edificiului și fondului seminarial de astăzi; considerând, că după planul așternut de Venerabilul Consistoriu, noul edificiu este conceput în dimensiuni destul de largi, dar că terenul proiectat nu corespunde condițiunilor amintite, în special, că noul edificiu ar trebui să rămână înzestrat cu încăperi înguste și jos situate, și că ar fi lipsit de o curte destul de spațioasă, cum și de o grădină atât de neapărată;

considerând, că prin adaugerea sumei de 86,000 fl. la valoarea terenului în sumă de vre-o 50,000 fl. noul edificiu ar costă circa 136,000 fl. și totuș ar rezulta mai multe ziduri cârpite, cari mai târziu ar primi crepături;

considerând, că edificiul seminarial de astăzi s'ar putea folosi cu succes spre alte scopuri, și că edificiile de sub Nr. 26 și 28 cum și cele din strada «Spinarea cânelui» supuse fiind reparațiunilor necesare, deasemenea s'ar putea folosi în favorul fondului seminarial;

considerând, că pe baza asigurării expertului tehnic F. Szalay, cu suma cel mult 125,000 fl. s'ar putea clădi un pompos edificiu cu totul nou, care să corespundă tuturor condițiunilor de mai sus, și de care, situat fiind pe un teren liber și larg, ușor s'ar putea încopciă fiitoarea biserică catedrală și reședința mitropolitană;

considerând, că grădina numită a catedralei după asigurarea numitului expert este situată pe un teren de clădire nepotrivit, și ar fi și prea îngustă pentru tustrele edificiile;

Considerând, că după asigurările aceluiaș expert grădina așa-numită «Flora» (Gerlitz) întrunește toate condițiunile unui teren solid, luminos, și larg pentru clădire, și că apa reclamată de trebuințele unui asemenea institut se află aici în abundență;

considerând, că grădina «Flora» costă circa 20,000 fl. cu edificiul cu tot, cari singure reprezintă valoarea de preste 10,000 fl. prin urmare adăugând suma de 125,000 fl. ca spese de edificare la valoarea terenului cu abiă 10,000 fl., edificiul seminarial, ce s'ar clădi aci din fundament nu ar costă decât suma maximală de 135,000 fl. așa dar cu 1000 fl. mai puțin decât edificiul proiectat de Consistoriu, abstracție făcând dela edificiile, ce ar rămâne în favorul fondului seminarial, cari edificii reprezintă valoarea de circa 50,000 fl. deci propune:

Consistoriul este însărcinat a pregăti un nou plan de clădire pe un loc potrivit din grădina «Flora», așternând acest plan la proxima sesiune sinoadelor dimpreună cu preliminariul de spese. La facerea planului să se ia privire la edificândă biserică ca'edrală și reședința arhiepiscopască.

Minoritatea propune:

Considerând trebuința imperativă a unui edificiu seminarial, care să întrunească toate condițiunile reclamate de împrejurările actuale și care să fie vrednic de Marele întemeietoriu al seminariului de astăzi;

considerând, că planul așternut de consistoriu s'a conceput în dimensiuni destul de largi și corespunde cerințelor igienice și locale moderne, abstracție făcând dela unele neajunsuri mai mici, cari firește și ele se vor îndreptă după puțință în urma reviziunii detaiate prin experți, la care planul va trebui supus înainte de executare;

considerând, că după informațiunile primite, casele seminariale de sub Nr. 26 și 28, de cumva nu s'ar clădi noul seminariu, în curând ar trebui și așa demolate sau supuse unei reparaturi costisitoare;

considerând, că terenul de clădire aparține așa-zicând la centrul orașului, unde noul edificiu în totdeauna se va putea manține în valoarea primitivă, chiar și dacă conform împrejurărilor de mai târziu s'ar folosi pentru alte scopuri;

considerând, că la noul edificiu s'ar putea încorpora succesive alte clădiri necesare sau o grădină acomodată, fiind casele din dosul terenului de clădire proprietatea arhidiecezei;

considerând, că cuota de amortizațiune anuală în suma de circa 5000 fl. prisosește din fondul seminariului așa, încât datoria în suma maximală de 100,000 fl. ce ar trebui contractată în sarcina fondului seminarial s'ar putea depură în decurs de cel mult 20—25 de ani din acel prisos:

Sinodul aproabă în principiu planul noului edificiu seminarial cu suma maximală de 86,000 fl. și autorisează pe Consistoriul arhidiecezan a dispune fără amânare cele de lipsă pentru reviziunea prin experți și apoi ducerea în deplinire a planului amintit.

La propunerile acestea sinodul decide:

Obiectul se releagă la Consistoriu cu însărcinarea, a prezentă la sesiunea proximă o schiță arhitectonică, luându-se în combinațiune zidirea catedralei, a reședinței și a seminariului dimpreună și anume pe terenul cel liber al grădinei «Flora».

Rămâne deci fapt constatat, că sinodul arhidiecezan în anul 1883 a enunțat zidirea catedralei, a reședinței arhiepiscopoești și a seminarului în un complex pe un teren liber, și anume pe cel din grădina «Flora».

Concluzul acesta al sinodului se prezintă în ședința plenară dela 10 Septembrie 1883 și pentru studiarea și facerea de propuneri practice se alege o comisiune de 5 membri, căreia se dau actele spre studiere și rezolvire — «cât mai norocoasă a acestei chestiuni de atâta însemnătate».

La 7 Noiembrie 1883 se prezintă raportul comisiunii exmise, care neputându-se uni la o părere, vine deodată cu trei păreri deosebite în afacere.

Raportul acesta pentru chestiunea cu care ne ocupăm este de importanță deosebită, de aceea îl reproducem în următoarele:

Venerabil Consistoriu Arhidiecezan!

Comisiunea consistorială exmisă la 10 Septembrie a. c. Nr. 2896 în persoanele asesorilor consistoriali Dr. Ilarion Pușcariu, Zaharie Boiu, Constantin Stezariu, Anania Trombițaș și Eugen Brote pentru a preconzultă obiectul zidirii seminarului arhidiecezan eventual și al bisericii catedrale și a reședinței arhiepiscopoești pe terenul cel liber al grădinii «Flora», are onoare a prezenta rezultatul lucrărilor sale în următoarele:

Spre a se putea satisface însărcinării Ven. Sinod arhidiecezan dto 4/16 Maiu a. c. Nr. protc. 150. în acest obiect, comisiunea a crezut de lipsă a face mai întâiu de toate măsurarea suprafeței numitei grădini și a statorî barem aproximativ numărul sufletelor pentru catedrală, precum și numărul elevilor seminarialî, spre a să putea convinge, dacă spațiul dat este deajuns spre scopul indicat, sau nu; și astfeliu a statorî ca puncte de mănecare:

1. Ca catedrala să cuprindă cam 3000 suflete afară de funcționarii activi: preoți, cântăreți etc.;
2. Ca seminarul să ofere loc deajuns pentru locuința a 200 interniști împreună cu salele de învățământ, muzeu, bibliotecă, zidirile economice, curte și grădină;
3. Ca atât seminarul cât și reședința pentru posibila economizare cu spațiul dat, să fie cu două ridicături egale între sine după regulile simetriei;
4. Ca pe cât se poate toate trei zidirile să aibă frontul spre strada Schewis, la mijloc biserica, spre apus seminarul, iar spre răsărit (spre cetate) reședința.

Pe baza acestor principii arhitectul Francisc Szalay, cu carele ne-am pus în contact, ne-a prezentat schița alăturată aici sub ./. din carea se vede, că aria sau suprafața terenului din cestiune este un patruunghiu neregulat, având spre strada Schewis, lățime de 137 m. 50 m., iar cea din strada groapei (dosul) de 189 m. 47 cm., deasemenea și lăturile fiind între dânselle neegale și anume cea dinspre strada bisericii de 130 m. 55 cm. iar cea dinspre cetate 151 m. și 24 cm. Mai departe că aria prezentează un procliv plecat spre strada Groapei, carele ar trebui umplut, eventual adus la forma mai multor terasse. În fine, că pentru a nu perde prospectul catedralei între celelalte două zidiri mari, seminarul ar fi a să despărți în două complexe, unul în colțul de sus, celalalt în colțul de jos al lăturii apusene, iar catedrala a să pune cam la mijlocul suprafeței cu altarul spre răsărit și cu coasta mezinopțială spre Schewis; locul dela înțrare până la poarta catedralei ar rămâne liber, plantându-se pe el un mic parc.

Cualitatea pământului, abstrăgând dela canalul de apă, care cu puține spese se poate transmută, s'a aflat din partea arhitectului destul de apt spre zidire.

Spesele, având în vedere toate cele expuse până aici ar face:

a) pentru catedrală	290,880 fl.
b) pentru reședință	79,600 »
c) pentru seminarium cu zidirile economice	154,480 »
cu totul	524,960 fl.

În urma tuturor acestor împrejurări destul de nefavoritoare, comisiunea nu s'a putut împacă nici decât cu schița prezentată de arhitectul, ci a trebuit să caute un alt expedient, spre a ajunge la scopul dorit; însă nu s'a putut uni nici în această privință, ci părerile au luat o direcțiune mai mult sau mai puțin divergentă. Și așa cu părere de rău, nu se află în plăcuta pozițiune a veni înaintea Ven. Consistorium cu o singură propunere, ci are onoare a prezenta următoarele trei voturi:

1. **Votul majorității:** ca seminarium să se zidească în cetate după planul prezentat în anul trecut, reducându-se numărul localităților la cele neapărat trebuincioase și prin aceasta reducându-se firește și spesele cari la cazul acesta, crede majoritatea că nu s'ar urcă preste 50—60000 fl.; reședința, de a cărei lărgire nu se simte necesitate tocmai imperativă, să rămână în starea ei actuală; iară biserica parohială din cetate prin demolarea celor trei case dinaintea ei, două ale arhidiecezei și una a parohiei, să se lărgască astfel, ca să vină cu frontispiciul la stradă și să poată servi încă pentru câteva decenii drept catedrală; în fine zidirea catedralei și a reședinței fie pe teritoriul grădinei «Flora», fie pe alt teren acomodat să se lase unui viitoriu mai îndepărtat, iar până atunci să se crească fondurile respective.

2. **Votul minorității:** reprezentată prin membrul A. Trombitaș, merge într'acolo, ca tot terenul grădinei «Flora» să se destine numai pentru seminarium, care atunci s'ar putea zidi după toate recerințele didactice și igienice ale unui seminarium bine organizat împreună cu școală de praxă, gimnastică, grădină și toate cele de lipsă, iar în privința reședinței și a catedralei să rămână status quo, până când fondurile ar permite modificările de lipsă.

3. În fine votul minorității, reprezentate prin membrul Zacharia Boiu este: ca consistorium să recerce înainte de toate pe comuna politică, ca fie în schimb, fie prin cumpărare, să cedeze din locul comunal atâta, cât se recere pentru trebuințele noastre, și anume cam 10 metri în lungime (la strada Schewis) și 60 în lățime (spre strada Groapei), pentru a mări lungimea frontului nostru, și a aduce terenul spre răsărit la forma unui unghiu drept, când apoi toate trei zidirile proiectate ar încăpea una lângă alta și anume spre răsărit reședința, la mijloc catedrala, la apus seminarium; catedrala cu front cam de 20—24 metri, iar celelalte cam de câte 18—20 metri spre strada Schewis, iar cu aripile mai înguste spre cetate și strada bisericii; după aceea, până când mijloacele ar permite a se face aceste zidiri, cari ar fi a se începe cu seminarium, a să continuă cu catedrala și a se termină cu reședința, seminarium actual să se amplifice în mod provizoriu din zidirile lui laterale de astăzi. În fine bisericii parohiale din cetate să se dea un ajutoriu de circa 8000 fl. spre a să amplifice conform recerințelor prezente și parohiei să se ofere casa arhidiecezei din strada măcelarilor Nr. 37 drept despăgubire pentru casa parohială, care ar fi a se demolă de tot, așa încât biserica parohială de astăzi lungită proporționalmente

și provăzută cu turn și clopote, să se vază dela stradă, formându-se la întrarea ei un locșor liber pentru recerînțele rituale. Acestea sunt în scurt rezultatele, ce comisiunea are onoare a prezenta deocamdată Ven. Consistoriu spre ulterioară plăcută afacere. Sibiu, 15 Octomvrie 1883.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p. prez. com., *Eugen Brote* m. p., *C. Stezariu* m. p.,
A. Trombitaș m. p., *Zaharia Boiu* m. p. ref.

Raportul acesta se pertractează în ședința plenară dela 12 Noemvrie 1883, și consistoriul se pune pe punctul de vedere exprimat în votul majorității, ca seminariul să rămână pe locul de acuma, și să se reducă salele și localitățile la strictul necesar.

Afacerea se dă apoi din nou unei noue comisiuni dintre membrii consistoriului, ca să studieze, să combine și să vină cu propuneri în direcțiunea indicată.

Raportul comisiunii acesteia se pertractează în ședința plenară a consistoriului dela 14 Aprile 1884. Se constată, că planul prezentat de arhitectul F. Szalay nu se poate folosi la reducerile intenționate și se face sinodului propunerea, a să face un nou plan pentru ridicarea seminariului pe terenul edificiului de azi cu considerare la necesitățile actuale ale institutului, paralel apoi să se facă un nou plan pentru ridicarea unui edificiu nou pe teren liber.

Acest raport al consistoriului vine în dezbatere în ședința sinodală dela 27 Aprile 1884 la concluzul 149, tot în referata comisiunii organizătoare.

Comisiunea și acuma vine cu două păreri.

Majoritatea propune, ca cu abatere dela părerile consistoriului, în consonanță cu concluzul luat în 1883 să se ridice edificiul seminarial pe terenul liber din grădina «Flora», luând în considerare, că precum arată și o schiță arhitectonică lucrată de arhiepiscopul-mitropolit Miron, spațiul disponibil este suficient pentru toate trei clădirile intenționate: seminarium, catedrală și reședință arhiepiscopicească, și încă mai rămâne loc și pentru o stradă spre laturea de cătră oraș a terenului.

Minoritatea propune, ca pe locul seminariului vechiu să se ridice edificiul cel nou, adaptându-se zidirile cele vechi și mai luându-se locul cu cele 2 case vechi vecine.

Sinodul se identifică cu vederile consistoriului, ca să se prezinte până la sesiunea proximală sinodală 2 planuri, unul pentru ridicarea seminariului pe locul celui vechiu, altul pe teren liber cu totul nou.

Venind acest concluz la consistoriu și dându-se lucrarea din nou unei comisiuni, lucrurile iau altă direcțiune. Consistoriul se pronunță pentru

seminariu pe teren liber, nu însă în grădina «Flora», ci în grădina arhiepiscopoească, strada Schewis Nr. 31 în fața actualei reședințe de vară arhiepiscopoești.

În urmă s'a abandonat și acest plan și în ulterioarele lucrări în legătură cu chestiunea seminariului nu mai vine vorba de biserica catedrală.

În reasumat se constată, că sub păstorirea arhiepiscopului-mitropolit Miron în planul prim a fost zidirea seminariului, ca chestiune mai arzătoare și dacă a fost vorba și de biserica catedrală, aceea s'a considerat ca o chestiune a viitoriului.

Contemplată în planul acesta chestiunea bisericii catedrale, răposatul mitropolit la toată ocaziunea a accentuat ca dorință a sa: biserica catedrală ca zidire monumentală să nu stea izolată, ci să formeze un ce întreg armonios în legătură cu seminariul arhidiecezan pedagogico-teologic și cu reședința arhiepiscopoească.

Concluzul unanim al sinodului din 1883, ca seminariul să se ridice pe teren liber în combinațiune cu biserica catedrală și cu reședința arhiepiscopoească a fost expresiunea voinței arhiepiscopului-mitropolit Miron.

Schița arhitectonică lucrată de mitropolitul Miron, pentru a se așeza toate trei zidirile monumentale pe locul din grădina «Flora», care schiță a fost în mâinile comisiunei organizatoare în sesiunea sinodală din anul 1884 și de care se face amintire în raportul acelei comisiuni la concluzul 149, astăzi nu o am mai aflat între actele cu zidirea seminariului. O reproducere a aceleia ar fi o nouă dovadă despre vederile, de cari a fost condus răposatul mitropolit în ce privește zidirea bisericii catedrale.

Nu este scopul nostru să urmărim peripețiile, prin cari a trecut chestiunea edificării seminariului, căci noi aici avem în vedere afacerea bisericii catedrale, și numai încât s'a tractat și de biserica catedrală în combinațiune cu ridicarea unui nou edificiu seminarial, am atins și această din urmă chestiune.

Vom lua deci firul istoricului bisericii catedrale ca chestiune de sine. Acest fir îl aflăm abia după 17 ani, anul penultim din vieța răposatului mitropolit Miron.

Catedrala ca chestiune de sine.

În sesiunea sinodală din anul 1897, anume în ședința dela 21 Aprilie, deputatul Parteniu Cosma face următoarea propunere la punctul 20 din ședința a III-a a sinodului:

«Considerând, că Vener. Consistoriu nici până astăzi n'a executat concluzul sinodal Nr. 111 din 1880, prin care se însărcinase, ca până la proxima sesiune să procure un plan detaiat de edificare și preliminarul speselor pentru biserica catedrală;

considerând, că este prea umilitor pentru o biserică autonomă ca a noastră, ca nici la 50 de ani dela proclamarea egalei îndreptățiri confesionale să nu aibă catedrală chiar în centrul mitropoliei;

considerând, că prestigiul mitropoliei noastre și interese înalte de religiositate reclamă, ca în capitala mitropoliei să avem o biserică, în care înălțătorul nostru rit să se poată manifesta în deplina sa splendoare;

considerând, că arhidieceza dispune de mai multe locuri în centru, pe cari se poate edifica catedrala;

considerând, că «fondul bisericei catedrale», trecut deja preste cifra de 200,000 fl. este suficient, ca, ținând cont și de dărnicia credincioșilor noștri spre scopuri sfinte, să garanteze ridicarea unei catedrale corespunzătoare în dimensiuni recerințelor locale, dar monumentale, propun, ca sinodul să enunțe următorul concluz :

Sinodul decide, ca biserica catedrală să se edifice în timpul posibil cel mai scurt.

În acest scop însărcinează pe consistoriu, ca fără amânare să designeze locul, pe care să se ridice biserica, să stabilească dimensiunile și stilul edificiului, și să publice concurs pentru procurarea planului de edificare astfel, ca reflectanții să poată lucra la el în lunile de iarnă.

Stabilirea premiului pentru planul cel mai bun se încredințează consistoriului.

Planul acceptat de consistoriu dimpreună cu preliminarul de spese și cu propunerea consistoriului în merit are a se prezenta la proxima sesiune sinodală spre aprobare.

Dacă capitalul «fondului catedralei» n'ar fi suficient pentru acoperirea tuturor speselor de edificare și de ajustare a catedralei, să se întreprindă o colectă în și afară de mitropolie, și fiind catedrala arhidiecezei totodată și catedrala mitropoliei în acest scop, la proxima întrunire să se ceară și sprijinul congresului național-bisericesc.»

Propunerea aceasta se dă spre raportare comisiunii organizatoare.

În ședința VIII. sinodală dela 26 Aprilie 1897 la propunerea comisiunii organizatoare prin raportorul Dr. Ioan Mișu la concluzul Nr. 100 se ia următorul concluz :

«Admițând considerantele, pe cari se întemeiază propunerea din chestiune, sinodul decide :

«Biserica catedrală să se edifice în timpul posibil cel mai scurt. În acest scop însărcinează pe consistoriu a veni la sesiunea viitoare cu o propunere motivată în ceea ce privește locul, unde ar fi a se edifica biserica catedrală.

Consistoriul arhidiecezan în ședința din 21 Iulie 1897 la Nr. 3697 Plen. a dat acest concluz unei anchete pentru studiere și raportare, așa ca chestiunea bine studiată, să se poată prezenta sinodului din 1898.

În anchetă sunt exmiși Ioan Papiu, Zaharie Boiu, Parteniu Cosma, Dr. Aurel Brote, Dr. D. P. Barcianu, Ioan de Preda și Leontin Simonescu, cari se întrunesc sub conducerea arhimandritului vicariu arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu în mai multe rânduri, iau ca experți pe inginerul orașului și pe unul dela comitat, cercetează solul din locurile destinate pentru

a se aşeză pe ele biserica catedrală şi în cele din urmă după un studiu amănunţit prezentează consistoriului următorul raport, pe care pentru importanţa lui îl reproducem aici:

Ancheta exmisă prin ordinul consistorial de dto 21 Iulie 1897 Nr. 2697 Plen. pentru executarea concluzului sinodului arhidiecezan dela 26 Aprile a. tr. Nr. 97 cu privire la alegerea unui loc pentru edificarea bisericei catedrale, îşi ia voie a prezenta în această afacere următorul raport.

Membrii anchetei cu excepţia D-rului A. Brote, greu bolnav şi în urmă răposat, s'au întrunit în ziua de 27 Octomvrie, alegând de prezident pre Preacuvioşia Sa dl Dr. Il. Puşcariu, arhimandrit şi vicariu arhiepiscopesc, iar de notariu pre membrul Dr. D. P. Barcianu. In urma conzultărilor din acea zi şi din ziua următoare în parte ţinute la faţa locului, toţi membrii au căzut de acord în următoarea părere:

Ca locuri, pe cari s'ar putea zidi catedrala, s'au luat în combinare următoarele trei proprietăţi ale arhidiecezei şi preste tot ale bisericei noastre.

1. Locul pe care se află biserica şi casa parohială de azi, dimpreună cu casele vecine de sub Nrii 37—43.

2. Locul din strada Schewis Nr. 3 (Grădina Gerlitz) cu toate câte se ţin de el.

3. Locul din strada Morii Nr. 16 proprietatea fondului catedralei şi casa şi curtea învecinată de sub Nr. 14.

La locul din strada Schewis Nr. 31. grădina de legumi arhiepiscopescă, nu s'a reflectat, fiind în depărtare prea mare de oraş şi de toate celelalte edificii, oficii şi institute bisericesti de ale noastre din loc.

Dacă ar fi să se zidească biserica catedrală pe locul unde sunt aşezate biserica şi casa parohială de azi şi casele vecine, toate aceste edificii, cum şi alte două case din strada Bruckenthal, care ar trebui cumpărate spre a avea locul necesar biserica ar fi să se demoleze.

Răscumpărarea, eventual cumpărarea de nou a tuturor realităţilor acestora însă ar angaja atât de mult mijloacele fondului catedralei, încât pentru edificarea ei înşuş nu ar mai rămâne la dispoziţie sumele trebuincioase.

Afară de aceea, chiar dacă pre lângă mari jertfe s'ar acuire numitele realităţi şi s'ar lărgi încâtva locul, încă tot nu s'ar putea lărgi locul de zidit într'atâta, precât se recere la o biserică catedrală.

Din motivul dar, că o zidire a catedralei pe locul acesta ar deveni afară din cale costisitoare, ancheta nu-l poate recomanda spre acest scop.

Grădina Gerlitz din strada Schewis, având mare diferenţă între nivelul străzii Schewis şi cel al străzii de cătră cintirumul ţiganilor şi al gheţariului, ar reclama multe spese cu nivelarea şi ar oferi totodată şi inconvenientul, că în nemijlocita apropiere a unei biserice de ale noastre s'ar zidi alta. Afară de acestea biserica catedrală zidită pe acest loc, altcum destul de larg pentru a-i putea da cu privire la spaţiu desvoltarea dorită, ar fi prea îndepărtată de celelalte edificii, oficii şi institute bisericesti, adăpostite în oraş. Iar pentru cazul, că edificiul catedralei de pe acest loc s'ar aduce în combinare cu ridicarea tot acolo a unei nouă reşedinţe arhiepiscopale şi a unui nou seminarium arhidiecezan, având în vedere, că pentru edificiile acestea două dimpreună cu grădinile necesare, ce ar trebui fiecare să le aibă, s'ar reclama mai mult loc decât în realitate stă la dispoziţiune, şi că pentru eventualele edificii laterale trebuincioase personalului catedralei, n'ar mai rămâne loc de fel, combi-

națiunea aceasta ancheta o consideră de nerealizabilă. De altcum realizarea unui edificiu nou seminarial, după adaptările și întregirile făcute edificiului seminarial existent din strada Măcelarilor, e împinsă într'un viitoriu atât de îndepărtat, încât viind a-l realiza *atunci* pe un teritoriu designat *acum* și pendent de celelalte două edificii, poate că ar reclama schimbări în plan, care ar face cu neputință executarea lui la acel loc designat. Și astfel rămâne neexecutată dorința de a avea toate aceste edificii principale adunate la un loc.

Afară de aceste fiindcă locul din strada Schewis în condițiile de desvoltare ale orașului parcat și provăzut cu edificii de închiriat, sau chiar vândut parcat, ar realiza o mai rentabilă folosire a lui, ancheta a ajuns la concluzia, că nici acest loc nu e de recomandat pentru executarea catedralei.

Mai rămâne deci locul din strada Morii Nr. 16, dimpreună cu casa vecină dinspre prelungirea străzii Măcelarilor, odinioară grădina Nendwich. Realitatea de sub Nr. 14, proprietate chiar a fondului catedralei, are în partea de jos edificiul vechiu în stare nu prea bună, cari pot deci fi demolate fără pagubă mai însemnată, iar în partea de sus loc larg, pentru a cărui nivelare nu se vor recere spese mari. În acest loc larg se poate așeza cu înlesnire un edificiu pentru o biserică cel puțin de mărimea bisericii romano-catolice din Piața mare, cu intrarea din strada Morii și cu altariul spre răsărit, rămânând încă destul loc liber de jur-împrejur. Și o biserică de dimensiunile arătate, ancheta e de părere, că poate să satisfacă trebuințelor cel puțin încă pe un secol de aci înainte. Singurul inconvenient l-ar forma canalul, care trece deacurmezișul prin grădina acestei realități; dar el va putea fi strămutat și betonat formând un cerc în jurul altariului pentru a să continue apoi iară în direcția reclamată de trebuințele vecinilor din jos. Iar această strămutare nu poate reclama spese considerabile.

Pentru cazul, că biserica catedrală s'ar edifică aici, casa cea nouă din realitatea învecinată poate fi continuată în frontul dealungul străzii Măcelarilor prelungite, iar în partea stângă a bisericii, înspre vecinul din jos, s'ar putea zidi o altă casă nouă așa ca amândouă să poată fi folosite pentru personalul catedralei sau pentru alte trebuințe ale consistoriului arhidiecezan și mitropolitan, eventual ale sinodului arhidiecezan și ale congresului național-bisericesc. Afară de aceste o catedrală edificată pe acest loc ar avea avantajul, că n'ar fi prea depărtată de celelalte edificii principale ale noastre bisericesti: reședința arhiepiscopescă, seminar, tipografia arhidiecezană, cancelarii consistoriale și și față de credincioșii bisericii noastre din oraș și din suburbii ar avea o pozițiune aproape centrală.

Mai adăugând, că și din punct de vedere al speselor, edificarea la acest loc e mai avantajoasă decât cea din celelalte două luate în combinare:

Ancheta s'a unit în părerea de a recomanda Ven. consistoriu pentru edificarea bisericii catedrale locul din strada Morii Nr. 16 dimpreună cu realitatea învecinată de sub Nr. 14.

Sibiu, în 21 Ianuarie 1898.

Raportul acesta se pertractează în ședința plenară a consistoriului arhidiecezan dela 30 Martie 1898 la Nr. 934., Consistoriul se identifică întru toate cu vederile comisiunei de a se ridica biserica catedrală pe locul din strada Morii, cu atât mai vârtos, cu cât acum și fosta grădină a lui Nendwich cu supraedificatele eră proprietatea arhidiecezei.

Pentru constatarea adevărului istoric observăm, că cu acest concluz al consistoriului n'a consimțit mitropolitul Miron și asesorul Pantaleon Lucața, cari și-au separat votul. Mitropolitul Miron, precum s'a văzut în cele precedente, a militat totdeauna pentru grădina Gerlitz, mai târziu numită grădina «Flora», unde să se aranjeze în mod armonic trei edificii monumentale: seminariul arhidiecezan, biserica catedrală și reședința arhiepiscopoească, cari edificii în grădina din strada Morii nu aveau destul loc.

Raportul consistoriului arhidiecezan se prezintă spre deliberare meritorică sinodului arhidiecezan în sesiunea anului 1898.

În meritul acestei afaceri iată ce aflăm în protocolul sinodului din anul acela la concluzul Nr. 74:

La ordinea zilei raportul comisiunii organizatoare, care prin referentul său Parteniu Cosma raportează asupra raportului consistorial Nr. 734 Plen. din 30 Martie 1898, referitor la deznignarea locului, unde ar fi a să edifice biserica catedrală. Comisiunea propune:

«Biserica catedrală să se edifice pe teritoriul din strada Morii, Nr. caselor 12 și 16, cari formează proprietatea fondului catedral.

Fiind deja decis sub Nr. 100 din 1897, ca să se edifice în timpul posibil cel mai scurt, să însărcinează consistoriul ca fără amânare să stabilească dimensiunile și stilul edificiului și să publice concurs pentru procurarea planului de edificare astfel, ca reflectanții să poată lucra la el în lunile de iarnă.

Stabilirea premiului pentru planul cel mai bun și al preliminarului de spese se încredințează consistoriului.

Planul acceptat de consistoriu dimpreună cu preliminarul de spese și cu propunerea consistoriului în merit are a se prezenta la proxima sesiune sinodală spre aprobare.

Totodată se însărcinează consistoriul, ca să studieze chestiunea exploatării teritoriului, pe carele după demolarea casei Nr. 16 atât pentru trebuințele catedralei, cât și în interesul fondului ar trebui edificate case nouă, și la timpul său să vină cu propuneri în această privință.

Deputatul Demetriu Comșa, cu considerare că obiectul din chestiune e de mare importanță și neavând sinodul toate la dispoziție de a putea aduce o propunere meritorică, face următoarea contra-propunere:

Consistoriul se îndrumă a studia chestiunea teritoriului și din punctul de vedere financiar și al calității solului pe seama fundamentului, luând în ajutor experți și așternând sinodului proxim un proiect motivat.

Deputatul Nicolae Ivan face la această propunere următorul amendament:

Consistoriul să inițieze pertractări cu comitetul și sinodul parohial din Sibiu-cetate, sub ce condițiuni ar cedă locul pentru zidirea bisericei catedrale pe locul actual al casei și bisericei parohiale, și să statorească și prețul celorlalte edificii, ce ar fi să se demoleze la caz, când sinodul ar hotărî să se zidească biserica catedrală pe acel loc.

După o discuție lungă se pune la vot contra-propunerea deputatului Demetriu Comșa împreună cu amendamentul făcut la aceasta de deputatul Nicolae

Ivan, cari cad, iară propunerea comisiunii cu majoritate de voturi se primește, enunțându-se ca concluz:

«Biserica catedrală să se edifice pe teritoriul din strada Morii Nr. caselor 12 și 16, cari formează proprietatea fondului catedralei.

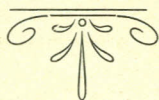
Fiind deja decis sub Nr. 100 din 1897, ca să se edifice în timpul posibil cel mai scurt, se însărcinează consistoriul, ca fără amânare să stabilească dimensiunile și stilul edificiului și să publice concurs pentru procurarea planului de edificare astfel, ca reflectanții să poată lucra la el în lunile de iarnă.

Stabilirea premiului pentru planul cel mai bun și al preliminarului de spese se încredințează consistoriului.

Planul acceptat de consistoriu dimpreună cu preliminarul de spese și cu propunerea consistoriului în merit, are a se prezenta la proxima sesiune sinodală spre aprobare.

Totodată se autorisează consistoriul ca să studieze chestiunea exploatării teritoriului, pe carele, după demolarea casei Nr. 16 atât pentru trebuințele catedralei, cât și în interesul fondului, ar trebui edificate case nouă, și la timpul său să vină cu propuneri și în această privință».

La 4 Octomvrie 1898 mitropolitul Miron trece la cele vecinice și chestiunea bisericei catedrale întră în stadiul de realizare.

Arhiepiscopul și mitropolitul
Ioan Meșianu.